

Algemeen Nederl. Class.

O. A. Post.

N° 5

Geheim.

Post 9 April 1910.

n° 12
13 April 1910

In het journaal las ik onder dag.
tekening "Maart" de volgende regels. Het is
de pen gegeven voor aanleiding van het bezoek
aan de sawahs te Rato Dena:

"Van tijdige bemerking is over 't algemeen
nog weinig sprake; men ziet het nut er
nog niet van in 't land daarom alles, wanneer
er niet voortdurend het oog op wordt
gehouden, zoveel mogelijk op het land te
aanbouwen."

dat men het nut van tijdige bemer-
king niet zou zien, neem ik niet aan:
Het is meer de traagheid, die alles doet
uitstellen.

Het verwondert mij echter, dat het
met de sawahs te Rato Dena, in de onmiddellijke
nabijheid Over standplaats a.b., Loover ge-
komen is, of liever, dat het mogelijk is geweest
dat daar alles tot 't land is uitgesteld.

Heeft men dan niet voortdurend 't oog
op gehouden en doen houden, of heeft 't
alleen

van

de Assistent. Controleur

te

Tentena

2

alleen waargenomen en geen bevelen gegeven,
dan wel heeft men misjakien hier niet
opgevolgd?

Ik verroet u, zij en de ander
hoe te loaten.

De civill grafsteen

W. M. M. M.

3
II
copie.

Tentena 13 April 1910.

Naar aanleiding van Uw heden ontvangen schrijven d.d. 9 April j.l. kan ik Uweledelgestr. beleefd het volgende mededeelen.

Het onder 3 Maart in mijn dagboek vermeldde bezoek aan Ratoe Dena maakte ik om den aanleg van de kweekbedden nategaan. Zoodat U zich zult herinneren, bepaalde U gedurende mijn verblijf te Posso van den 21 & 23 Februari dat de padi op de sawahs zoo spoedig mogelijk moest uitgezaaid worden. Bij mijne terugkomst te Tentena den 25 Februari werd vastgesteld dat alhier en in de nabij gelegen kampongs na 8 dagen, te weten den 5 en Maart zou worden uitgezaaid, hetgeen ook geschied is. Daar door mij het uitzaaien aanvankelijk later was vastgesteld, afhankelijk van de bewerking der ladangs, moesten het omploegen en de verdere bewerkingen in 8 dagen klaar zijn. Hoewel dus in dit bijzondere geval in het geheel niet van een voldoende lange of tijdige bewerking sprake kon zijn, viel het mij toch op, dat men zelfs slechts 8 dagen tijd hebbende, voor een deel de twee laatste dagen eerst begonnen was en was het daarom dat ik dit niet alleen te Ratoe Dena maar overal voorkomende verschijnsel aantekende in mijn dagboek.

Herhaaldelijk reeds heb ik gezegd, en nog steeds zeg ik, dat het noodig is, dat de grond voor het gebruik zoo lang mogelijk onder water staat na het omploegen, evenwel er zijn slechts zeer enkelen, die zorgen dat hun grond nog een behoorlijken tijd heeft om uittezuuren. De meesten beginnen zoo, dat ze op den vastgestelden tijd klaar zijn. Hiervoor zijn twee redenen. In de eerste plaats heeft men nooit ondervonden dat de padi op een andere wijze beter wordt ^{dit} door vergelijking met volgens de regelen ^{der hand} aangelegde kweekbedden te kunnen zien. Zoodat men het doet krijgt men bevredigende uitkomsten; dit jaar b.v. te Ratoe Dena zijn de kweekbedden bijzonder goed geslaagd. Ten tweede is sawah-aanleg nu althans nog bijzaak voor de bevolking; hunne ladangs zijn hoofdzaak, zoodat men niet van haar mag eischen dus geen last kan geven dat zij aan de bewerking zoo veel tijd besteedt als Javanen b.v. die bijna uitsluitend van sawah bouw leven.

De eenige beweegreden, waardoor men zoiets aanneemt is dus dat men er bepaald voordeel inziet, zoodat men b.v. zag in de nieuwe wijze van aanleggen der kweekbedden, die men nu gevolgd heeft.

De meening, dat het dus traagheid zou zijn die hen zoo doet werken kan ik niet met U deelen, de meest voortvarenden onder de bevolking hier als Mose en Tongalo doen niet anders.

Over de sawahs schrijvende maak ik ook van deze gelegheid gebruik U ^{de} mede ^{ten} te deelen, dat het op tijd bewerken der sawahs voor de uitplanting vooral hier te Tentena zeer veel moeite kost dit jaar. Ik heb niet bedacht, indertijd en U er daarom ook niet opmerkzaam op gemaakt, dat door het vroege uitzaaien het drukste werk op de ladangs samen zou vallen met de bewerking der sawahs. Te Ratoe Dena, waar men een paar weken vroeger was met de droge velden dan hier en 8 dagen geleden met het padi zaaien op de ladangs eindigde, kon met alle kracht gewerkt worden en is men klaar om overmorgen (na 40 dagen) overteplanten. Te Tentena wordt het een paar dagen later en is het begin van het overplanten gesteld op Dinsdag 19 April. De ladangs moesten ook bewerkt worden en die kan men geen week laten liggen, omdat het gras opschiet en de dan nog uittezaaien padi niet goed op komt. De krachten zijn hier dus verdeeld, waardoor men minder heeft kunnen doen. Op de tusschen gelegen plaatsen Saodjo, Nontjoe en Sangira is men op tijd klaar omdat daar per man de te bewerken sawahoppervlakten veel kleiner zijn dan hier. Boejoe mpondoli komt ongeveer gelijk met Tentena, omdat men daar 3 dagen is achtergeraakt door herhaalde doorbraken van de waterleiding. Te Peoera is sedert geruimen tijd overgeplant. In Poe'oe mboto schijnen door het goede toezicht van den mantri Radja Tiangso de sawahs beter te zullen slagen dit jaar.

Spelling Midden Celebes

Indisch. Posse

Beer & Gabe

N° 5

Geheim.

III

Posse 15 April '10.

Uwe beantwoording van mijn
Schryver geheim N° 5 van 9 April j.l. voldoet
mij niet.

Ik lees:

1° Ten tweede is sawahaanley nu uethano
nog bepaakt von de bevoeking, ~~hane~~ ^{hare} lading
zijn hoofdrank, goddat men niet van haar
mog einken, dat zij aan de bewerking zowel
sijt bestedt als jवानen b.v. die byna uit,
sluitend van sawah boew leven.

2° De eenig beweepeden, waardon de
bevoeking zoo iets saaneent is den, dat zij en
bepaakt vonden in ject, zowel ~~to~~ ^{to} men o.a
vonden zag in eenid nieuwe wyse van aanley,
gen der kweekbedden, die men nu gevolgd heeft.

3° De meening dew, dat het traagheid van
zijn, die hen zoo doet werken, kan ik niet
niet u deelen.

aan

den Assistent. Controleur

te

Tentena

4^e De meest voortvarende onder de
bewoening hier, zooals Mose en Tonggelo
doen niet anders.

ad 1. De sawahs zullen van Pantena en
in de nabijheid dier kampen binnen niet
te lang en tijd hoofdzaak moeten worden,
dan de bebouwbare bodengronden, nu al op
nij grooten afstand van die kampen liggen
en goede gronden van sawahs in de nabij-
heid te vinden zijn.

Of men al dan niet mag eischen,
last geven, staat niet te thoe beoordeling,
ik vermen, dat ik mijn denkbeelden ophoort
de wijze van werken in deze streek bekend
zijn, en ik heft in denzelfden geest te handelen.

En Javaansche landbouwen heft ook
nog heel wat andere zorgen dan die voor
zijn sawahs.

ad 2

Ik heft van die nieuwe wijze van
aanleg der tweekbedden toch zeer zeker
wel last gegeven niet waan?

Ik had ik ook ^{kunnen} moeten doen wat
betreft de bewerking der sawahs, maar
dan dat Nederland wellicht gewaardend
hebben even goed als nu de stoveren om,
kent die tweekbedden.

Wanneer ik de overstaging heft,
dat enige verbetering, waas dan ook,
deent aangebracht, dan moet ik die
ook doen aanbrenzen: de verantwoordelij-
heid van de juistheid dier zinswijze
wil ik gaderen dragen.

Span is het begin, wanneer men

alvorens te verbeteren, de resultaten wil
afwachten?

ad 3 Ik kan van hoopheid lezen:

ongewoonte om yverig te zijn, zonder't
vooruit te op een paar maanden, luiere,
afkeer van wat meent is, sleur, conser-
vatie me en. de yverig blijft dezelfde:
er kan nog veel meer gewerkt worden, al
voers men zijn tijd nuttig besteedt, vande
waarde van dien tijd heeft men nog geen
begrip.

Als werk in de meerkreek heb ik
mij altijd voorgesteld als in hoofdzaak te
zijn een voortdurend tammere segen den
minne van laksheid, welke den beroving
in haar uitwerking belemmert, vooral in
Bantjen en Poemboto was veel werk van
ik.

ad 4 De beiden, dan ik genoemde perso-
nen, zal ik geen yverig optreppen, wat niet
wegneemt, dat ik de mate van dien yver
en de wijze, waarop die aangevend wordt,
niet als einddoel wensch aan te nemen.

Ik mag eens te resumeren, hetgeen
ik van ik wensch:

Ik moet krachtig optreden, want ik
vertuigd is, ten goede te werken, ~~de meening~~
en in conflict komt met verkerde bespan-
den, die meening mag niet heen en weer
slingeren dan alleli bezwaren, die altijd
voortbreuen worden uit traagheid, want
deze bewoening moet segen Zich selve
bewerend worden dan nu opray.

Wanneer ik volgens Uwe denkbeelden
 ware te werk gegaan in deze onderafdeling,
 dan was er veel, wat nu is, niet tot
 stand gekomen. De tegenwoordige sawahs
 waren er zeker ook nog niet, want de
 roep was herhaaldt maal schraal, dus
 men zag het niet van roep, bevelen,
 en nog eens bevelen. Soms straffen alleen
 kon de menchen ertoe brengen, met de
 Sawahbouw te verhandelen.

Ik neem niet weg, dat ik gaarne
 anders zou hebben gehandeld, maar ik
 Uwen geest, maar de trouwheid, het gemis
 aan medewerking, waarop ik stutte
 heeft mij een nieuwen weg gewezen, die
 tot resultaten heeft gevoerd.

Ik U nuet dezen weg volgen,
 zonder er acht op te slaan, ^{de werke} of ~~dit~~ door
 den grooten hoop gewaardeerd wordt

Ter slotte, naar ik verwacht te
 overleede, de opmerking dat ik onder
 bevelen geven, gelasten aan de bevoehing
 niet versta, dat ze als een troep rechte
 worde behandeld.

Uw optreden moet evenwel een
 dergelyke beslistheid in zich hebben,
 dat Uw woord tot daden by de bevel
king voert.

Ik wensch de correspondentie
 over dit onderwerp heime te beëindigen

Uw erue groet

C. W. Maxie